

מאוצרות הפרשה

ויבן ה' אלקים את הצלע את אשר לקח מן האדם לאשה (ב,ב)

בברכות השחר האנשים מברכים שלא עשני אשה. בפשטות הסיבה היא, שאשה פטורה מחלק מהמצוות, ובעיקר מלימוד התורה, ולכן זו ברכת הודאה לה' שהכניס את האיש בכלל החיוב. האשה לעומת זה מברכת שעשני כרצוני, ובפשטות זהו מין צידוק הדין, זה מה שיש ותודה רבה על זה. אבל רבי חיים קניבסקי פירש דבר נפלא. כשרצה הקב"ה לברוא את האדם, אמר "נעשה אדם". כלומר, התייעץ עם המלאכים אם לברוא או לא לברוא את האיש, אך כשעשה מהצלע את האשה, לא כתוב שהתייעץ עם אף אחד, וזהו המונח שעשני כרצוני, כרצוני לבד, בלי להתייעץ עם אף אחד. (מדשן ביתך)

ואיבה אשית בינך ובין האשה (ג, טו)

פירש"י: "אתה לא נתכוונת אלא שימות אדם כשיאכל הוא תחילה, ותשא את חוה, ולא באת לדבר אל חוה תחלה, אלא לפי שהנשים קלות להתפתות ויודעות לפתות את בעליהן, לפיכך ואיבה אשית".

הדבר מובא בסוטה (ט:): ושם מוזדקע המהרש"א עם קושיה: הנחש מפתה את חוה לאכול ולהאכיל את אדם כדי שאדם ימות, אבל מאחר שהיא תאכל – אז גם היא תמות! ומה ירוויח הנחש?

מיישב הג"ר שמואל יצחק הילמן זצ"ל, אב"ד לונדון. יש לדקדק בלשון רש"י שכתב "שימות אדם כשיאכל הוא תחילה", מנין לו זאת? אולי היא תאכל תחילה? ואולי יאכלו שניהם בשוה?

הנחש ידע שאדם יאכל תחילה, החשבון שלו היה מדוקדק: חוה לא שמעה את הציווי מהקב"ה שלא לאכול מהעץ רק אדם אמר לה מכח מה שהוא שמע "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות" (ב, יז). כעת מגיע הנחש ומכחיש את דברי בעלה ואומר לה "לא מות תמתון" (ג, ד).

לפי"ז ניצבת חוה מול ספק השקול. אמנם, אם תשמע בקול הנחש ותטעם מן העץ היא בספק מיתה – כי אולי דברי בעלה כן צודקים. העצה היחידה לפשוט את הספק זה ע"י שאדם יאכל קודם מהעץ, והיה שהוא לא ימות אזי תדע שהנחש צודק. אבל מכיון שהנחש היה בטוח שאדם ימות, ממילא היה ברור לו שאחרי שחוה תראה שאדם מת מכך ברור שהיא לא תוסיף ותאכל!

אמנם, הנחש טעה ביסוד אחד. הוא בנה על כך "שהנשים קלות להתפתות" כלשון רש"י, ולא לקח בחשבון שזה יפעל כל כך חזק שכלל לא תמתין שאדם יאכל קודם, אלא היא בעצמה תאכל קודם. נמצא שאותה סיבה גופא עליה בנה הנחש את כל המגדל, היא גופא שמטה את המגדל... (מוסף שבת קודש יתד נאמן)

לא ידעתי השומר אחי אנכי (ד-ט)

כשהקב"ה שאל את קין "אי הבל אחיך" ענה קין "לא ידעתי", מדוע הוסיף "השומר אחי אנכי"? מתרץ החיד"א בספרו "פני דוד" בשם הרב הגדול מהר"ר יוסף דוד זלה"ה, על פי מה שנפסק, אדם שאומר לא ידעתי דינו כפושע, אך דין זה הוא רק בשומר, אבל מי שלא קיבל על עצמו שמירה אין לו דין פושע יכול לפטור עצמו בטענת לא ידעתי. וכך מתבארים הפסוקים, הקב"ה שואל את קין "אי הבל אחיך?" עונה קין "לא ידעתי"! ואם תאמר שכל האומר לא ידעתי נקרא פושע, "השומר אחי אנוכי"? וכי נעשיתי שומר עליו כדי שאתחייב מטעם לא ידעתי!?

בראשית ברא אלקים (א, א)

כתב היכלנו: הפסוק שלפנינו מורכב משבע מילים ועשרים ושמונה אותיות. במקביל, גם השבח הנשגב: "יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי" כולל בתוכו שבע מילים ועשרים ושמונה אותיות. מכאן רמז לדרשת חכמים שכל העונה 'אמן יהא שמה רבא' בכונה כאילו נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית.

שם. מוצאי ראש השנה תשע"ז, רחוב השומר – בני ברק, השעה 01:00 לאחר חצות הלילה. מאות אנשים גודשים את התחנה, ממתינים לקו 402 שיעלה אותם לירושלים עיר הקודש בתום יומיים גדושים בהיכלי התורה והחסידות – רעננים נפשית אך סחוטים פיזית. בליל של תיקים ילדים ועגלות, מוזודות ילדות וחבילות... כל קצה של אוטובוס שנראה באופק מעורר תקווה בלב, אך גם זה מסתיים במפח נפש – כקודמיו. בקיצור, רק מי שחוה את החוויה המפוקפקת הזו מבין אל נכון. ואז מגיע אוטובוס ועוצר. אף אחד לא מתסער עליו. הוא אמנם ריק לחלוטין אבל המספר שעליו – 318 – מעיד שפניו מועדות לעיר רחובות. אז איך הוא בכלל נקלע לכאן לרחוב השומר שאיננו כלול במסלול שלו?! "לרחובות?" שואל הנהג בנימוס. האנשים משיבים בשלילה, ואחד עם מצב רוח מציע לנהג להחליף את השלט ל-402 ואז לא ישאירו אותו לבד. אבל זה בלתי אפשרי – יודעים הם את מה שיודע הנהג. האוטובוס ריק לחלוטין והוא מתמהמה בתחנה. אחד הנוסעים עולה עליו ופותח במונולוג: אתה רואה כאן את הנשים הרבים, אנשים נשים וטף, באמצע הלילה, עם כל החבילות והעגלות. עברנו יומיים גדושים בתפילות וכו' וכו' יש לך מושג אילו זכויות יהיו לך אם תיקח אותנו הביתה? ... אבל זה בלתי אפשרי יודעים הם את מה שיודע הנהג.

לפתע לוחץ הנהג על כמה כפתורים, ועל הצג מופיעות הספרות המיוחלות 402! האוטובוס מתמלא במהירות והוא נוסע לירושלים. במהלך כל הנסיעה מעתירים הנוסעים שלא נרדמו ברכות על ראשו של הנהג הצדיק שהשכיל להבין למצוקת הנוסעים. שהבין שישנם מצבים חריגים בהם יש "לסרב פקודה", להתעלם מהוראות משרד התחבורה ולנהוג, תרתי משמע, כפי שצריך.

רק לקראת התחנה האחרונה העיז בחור אחד לשאול את הנהג: עם כל הכבוד, אתה לא מפחד, לחטוף קנס שמן על מה שעשית? והגו מחייך: אני נראה לך משוגע? חביבי, אני קו 402. פשוט לא רציתי לחטוף את זעם הנוסעים שעומדים שעתים בתחנה – אז שיחקתי אותה נהג בקו 318 שעושה להם טובה!...

אי אי אי – סיים הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א את הסיפור כפי ששמע מבעל המעשה: אוטובוס שלם היו משוכנעים שההשתדלות שלהם פעלה את הבלתי יאמן שנהג יסכים להחליף את מספר הקו, זה בטוח שהבדיחה שלו ריככה את לב הנהג, זה משוכנע שהגימה הנמרצת שלו אילצה את הנהג וכו' ולא ידעו ולא חלמו שהכל נכתב כבר מראש. הקב"ה הועיד להם את קו 402 מתחילה, ורק "הסתר פנים" קטן גרם לחשוב שאת כל זאת פעלו הם...

"בראשית ברא אלקים" מראשית הבריאה תכנן הקב"ה את הכל – אנחנו רק ניצבים קטנים שמשתלבים בתוכנית המיוחדת מראש! (מוסף י"ז)

משמירת שבת רק מרוויחים

ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות (ב, ג)
 בדברי הפסוק, מוצאים אנו שתי מעלות יקרות שהעניק הבורא יתברך ליום השבת: הוא 'בירכו' – ואף 'קידשו'. מעתה, עלינו לברר: האם מדובר בשני עניינים שונים ונפרדים במהותם – או שמא תלויים וכרוכים הם זה בזה?
 בכדי להשיב על שאלה זו, נקדים סיפור שהתרחש כאן בארץ ישראל, בין השנים תר"פ לתר"צ, בתקופת המנדט הבריטי. וכך היה מעשה: יחיאל וואקס, היה קבלן גדול, שהתחרה בחברת 'סולל בונה' המבוססת והאיתנה. הוא בנה בניינים רבים בגוש דן, ובפרט בעיר 'רמת גן', שבאותם ימים היתה בחיתוליה. על אף שהיה אדם יחיד, ומולו עמד גוף הסתדרותי משומן – עשה יחיאל חיל בעסקיו, כאשר הוא מעסיק עשרות פועלים, יהודים כולם. באותם ימים, עלותו של ה'מלט' לבנין – היתה גבוהה ביותר. תהליך ייצורו היה מורכב ומסורבל, ובארץ עדיין לא היו בתי חרושת שעסקו בכך. המלט, היה מיובא איפוא מבריטניה, כאשר עלות המשלוח מייקרת את הסיפור משמעותית כשלעצמה... החומר היקר, היה מגיע באניות – כשהוא מאוכסן בחביות, שמשום מה לא היו מכוסות. הוא היה מגיע לנמל יפו, ומשם – הובל בעגלות רתומות לסוסים אל אתרי הבניה. בתקופה בה התרחש המעשה, המתין יחיאל בדריכות למשלוח גדול של מלט שאמור היה להגיע מעבר לים. הוא היה זקוק לו בדחיפות, לשם השלמתם של מספר פרויקטים גדולים, שעמדו בעיצומם. ואכן, באחד מימי השישי של חודש אייר – פרקה אניית משא כמאה וחמישים חביות בנמל יפו, כאשר שבעים חביות מיועדות לחברתו של יחיאל וואקס, מיודענו, והשאר – עבור חברת 'סולל בונה'.
 יחיאל עצמו, נוכח היה בנמל בעת פריקת הסחורה, תוך שהוא מטפל באופן אישי בסידורי המכס, ומשיגה על פועליו בשעה בה העמיסו את החביות היקרות על עגלות – בדרך אל הרחוב בו עמדו בשורה כמה בניינים המצפים להשלמה. באותה שעה, אל צידו השני של הרחוב – עשו את דרכן עגלות נוספות, טעונות אף הן בחביות מלט: היו אלו העגלות של 'סולל בונה', שהובילו את החומר היקר אל בניינים אחרים, על בנייתם שקדה החברה המתחרה.
 יחיאל השיגה על פועליו בשעה בה פרקו את החביות מהעגלות, ולא עזב את המקום עד שווידא כי פועליו אף הם הלכו לבתיהם – עד האחרון שבהם. לא יהודי כמוהו, יאפשר חילול שבת על ידי מי מעובדיו היהודים, חלילה...
 אולם אז, כאשר סוף סוף יצא לדרכו אל ביתו שביפו, הבחין לפתע בעננים אפורים המכסים את השמים... הימים היו ימי אייר, החורף חלף עבר זה מכבר, כך שיחיאל לא העלה בדעתו אפשרות בה ירד מטר לפתע... ובכל זאת, שעה קלה מאוחר יותר, נשמעו דפיקות על דלת ביתו: היו אלו כמה מפועליו, אשר הצביעו על השמים והבהירו: "גשם עומד לרדת. אם המלט ישאר חשוף, תחת כיפת השמים – הוא יתקלקל לחלוטין, ויהיה זה הפסד עצום שאין לו תקנה!".
 יחיאל הביט בשעונו. עוד שלש שעות תפרוס שבת המלכה את כנפיה על היקום. חשבון פשוט הביא אותו לידי מסקנה, כי אם יגש עם פועליו כעת לכסות את המלט – ישנו חשש רב לחילול שבת! יחיאל ידע היטב, כי במלט שקנה - השקיע את כל הונו, כך שאם הוא יתקלקל – תהיינה לכך השלכות איזומות על עתידו הכלכלי... ובכל זאת, הוא אפילו לא היסס: "אני אוסר עליכם לגשת אל הנמל ולכסות את החביות, בשום אופן!"
 הבהיר לפועליו, אשר לא התנוכחו, ומיד פנו אל בתיהם.
 במשך כל אותו ליל שבת, ניתכו מטרות עז, אולם בליבו של יחיאל לא חלפה אפילו חרטה קלה שבקלות. ברור היה לו כי עשה את המעשה הנכון, תהיינה השלכותיו אשר תהיינה! יחיאל סילק איפוא ממחשבתו את הענין לחלוטין, תוך שהוא מתענג על זמירות השבת ועל לימוד התורה כהרגלו, בעוד פניו מאירות באור יקרות: אור שזוכה לו רק מי שעומד בנסיון קשה במיוחד! רק במוצאי שבת – מיהר לשים פעמיו אל אתר הבניה, בכדי לאמוד את מידת הנזק.
 להפתעתו, כאשר הגיע אל אתר הבניה החשוך, כשפנס בידו - התברר לו כי כל שבעים חביותיו מכוסות היטב בלוחות עץ, שמאן דהו טרח להשיג ולהניח עליהן... אפילו טיפה אחת של מים לא חדרה לחביות! כל נזק לא נגרם!
 יחיאל תהה בליבו אודות זהותו של המושיע האלמוני. "אולי היה זה אליהו הנביא? אולי המלאכים שליוו אותי בדרכי אל בתי בליל שבת?" חלפה בליבו מחשבה, אולם הוא מיהר לדחותה... "וכי מי אני ומה חיי, שיעשו נס מיוחד משמים בכדי להציל את חביותי משחת?" הרהר, ובכל זאת: הסבר אחר – אין...
 את התשובה – לא קיבל יחיאל באותו הלילה. רק למחרת בבוקר, כאשר הגיע אל אתר הבניה כמדי יום ביומו – הגיעו לאזניו מהמגרש הסמוך זעקותיו של מנהל העבודה מטעם 'סולל בונה', אשר צעק בזעם על פועליו, שלא היו מבני ברית: "הלא שלחתי אתכם ביום שישי אחר הצהריים לכסות את החביות! מדוע הן נשארו גלויות? המלט התקלקל כולו! מדובר בהפסד עצום!" השתולל לה, ואילו הפועלים השיבו: "איננו יודעים מה אתה שח... ביצענו את המשימה באופן מלא: כיסינו שבעים חביות!"...
 רק אז התברר, כי הפועלים ששלח מנהל העבודה של 'סולל בונה' – כיסו בטעות את חביותיו של יחיאל, במקום את החביות המיועדות לחברתם שלהם... כך, דוקא החביות שבעליהן נמנעו בכל מחיר מלחלל את השבת – ניצלו, בעוד האחרות – ירדו לטמיון כולן...
 ללמדנו, כי משמירת שבת, לא זו בלבד שאין מפסידים – אלא שגם מרוויחים! קדושת השבת – מביאה בכנפיה ברכה, והברכה הזו הינה הרווח הכי גדול שניתן להעלות על הדעת!
 ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן נמצא ש'קדושת השבת' ו'ברכת השבת' – צועדות אמנם שלובות זרוע, ואין אלו שני עניינים נפרדים זה מזה - אלא שני צדדיו של אותו מטבע עצמו... ("ללמדך" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

אינסטלטור חולה בקורונה שהכניס משפחה לבידוד

שאלה: אינסטלטור הוזמן לעשות תיקון בבית, ועבד שם במשך יומיים, ועשה עבודה טובה, ואז התברר לבעלי הבית שהאינסטלטור חולה בקורונה (והאינסטלטור ידע שהוא חולה), ולכן כל המשפחה נכנסה לבידוד, הבעל לא יכול ללכת ל'כולל', והאשה לא יכולה ללכת לעבודתה וכו'. אומר המעביד שאם היה יודע שהוא חולה לא היה מעביד אותו, ויש כאן מקח טעות ואינו צריך לשלם לו על עבודתו, הדין עם מי? תשובה: היות שבעצם עשה עבודה טובה וללא חסרון, חייב לשלם לו על כל העבודה, ומה שגרם לו האינסטלטור הפסד, זה רק גרמא ואי אפשר לחייבו על כך. (הגרי"א דינר שליט"א, מיים חיים)

חידה שבועית

fe pe בת תתתתו הוא fe pe בן, וסולו הוא מספר?

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות וינוקור – בלומר - בריידא להולדת הבן הנכד הנין גני הדב: משפחת נגר לאירוסי הבת

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com